

Hvordan ser økonomien i dansk kartoffelavl ud i fremtiden?

Der er stor usikkerhed vedrørende økonomien i dansk kartoffelproduktion de kommende år. Der er udsigt til, at øgede pesticidafgifter vil påvirke økonomien, og revurderingen af den fælles landbrugspolitik (CAP 2013) vil kunne påvirke især produktion af stivelseskartofler i negativ retning.

Landskonsulent Erik Mægaard
Videncentret for Landbrug, Planteproduktion
erm@vfl.dk

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Danske kartoffelproducenter står overfor store udfordringer og store usikkerheder i de kommende år. Den varslede stigning af pesticidafgifter vil fordyre produktionen, dels ved at omkostningen til planteværn vil stige, og dels ved at udbytte og/eller kvalitet bliver dårligere, når der anvendes andre og mindre virkningsfulde midler. Samtidig står vi foran en reform af EUs fælles landbrugspolitik (CAP 2013), som vil kunne medføre ændringer i de tilskud, der vil være til produktionen.

Øget afgift på pesticider

Der vil efter al sandsynlighed blive indført en øget afgift på pesticider. Dette vil medføre, at:

- Der bliver større omkostninger til planteværn.
- Hvis man ændrer anvendelsen af planteværn, vil der være risiko for lavere udbytte og/eller dårligere kvalitet af kartoflerne.

I 2011 er der udarbejdet et Businesscheck af 14 ejendomme

med stivelseskartofler. I BusinessCheckKartofler er der sammenlignet regnskaber for en række bedrifter, hvor alle omkostninger, der vedrører kartoffelproduktionen, er udskilt. Disse kartoffelejendomme rådede i gennemsnit over knap 120 ha med kartofler – overvejende stivelseskartofler. I tabel 1 er vist hovedresultaterne fra disse ejendomme.

I gennemsnit er der opnået et udbytte på 365 hkg kartofler pr. ha til en gennemsnitspris på godt 40 kr. pr. hkg. Bruttoudbyttet er som gennemsnit på knap 18.000 kr. pr. ha. Hertil kommer indtægter fra et mindre areal med spisekartofler. Derfor kan ikke hele udbyttet og alle omkostninger henføres til produktionen af stivelseskartofler. Tilnærmelsesvis kan man dog bruge opgørelserne i tabel 1 som gældende for stivelseskartofler. I beregningerne er der foretaget mindre modifikationer i forhold til BusinessCheckKartofler, idet der er skønnede omkostninger til forrentning og/eller forpagtning af jorden. Reg-

nes der helt til bundlinien, det vil sige, hvor alle omkostninger er dækket inklusive forrentning af kapital, så var resultatet i 2010 på – 6.293 kr. pr. ha. I dette er indregnet, at den bundne kapital skal forrentes med 2,5 – 3%. Dette skal ikke nødvendigvis ske på alle bedrifter, da egenkapitalen ikke nødvendigvis behøver at blive forrentet.

Det, der er mest interessant i denne sammenhæng, er prisudviklingen på kartofler, udbytte og omkostningerne. I dette tilfælde er det især prisen på stivelseskartofler og omkostningerne til planteværn, der er størst usikkerhed omkring. Der kan næppe være tvivl om, at der kommer en afgift på planteværn. Spørgsmålet er selvfølgelig hvor stor og på hvilke midler. Samtidig vil verdensmarkedsprisen og dennes udvikling få stor betydning for prisen og dennes udvikling.

De få ejendomme, der er i BusinessCheckKartofler fra 2010, viser et gennemsnitligt udbytte i stivelseskartofler på godt 17.000 kr. – der med ca. 42.500

Tabel 1. Resultater af BusinessCheckKartofler 2010. Delvis modificeret.

Udbytte stivelseskartofler	425 hkg
Kr. pr. hkg stivelseskartofler	40 kr. pr. hkg
I alt bruttoudbytte, kr. pr. ha	17.000
Udsæd	-3.442
Handelsgødning	-1.713
Planteværn	-2.314
Diverse stykomkostninger	-702
I alt stykomkostninger, kr. pr. ha	-8.171
Dækningsbidrag, kr. pr. ha	8.829
Andre omkostninger, afskrivning maskiner, bygninger mv., ejendomsskat etc.	-13.922
EU – tilskud	2.200
Rest til jordleje	-2.293
Resultat inden jordleje	-2.893
Forrentning af jord/forpagtning	-4.000
Resultat	-6.893

Tabel 2. Krav til pris på stivelseskartofler før balance i økonomien.

Udbytte, kr. pr. hkg	Mindste pris
400	60
425	56
450	53
475	50
500	48

kg pr. ha svarer til en gennemsnitspris på knap 40 øre pr. kg.

Et ”positivt” resultat forudsætter et højere udbytte. I tabel 2 er vist krav til pris sammenholdt med forskelligt udbyttensniveau.

For at ”Rest til Jordleje” er på 0 kr., skal der i 2010 have været opnået en pris på stivelseskartofler på ca. 47 kr. pr. hkg. Hvis resultatet skal være på netop 0 kr., det vil sige hvor alle omkostninger er dækket, så skulle prisen have været på godt 56 kr. pr. hkg. I 2010 var der en efterbetaling, som måske ikke er fuldt indregnet i regnskaberne. Hvis der korrigeres for denne, bliver nettoresultatet ikke helt så ringe, som beskrevet ovenfor.

Det ses af tabel 2, at prisen skal op på over 50 kr. pr. hkg, hvis der totalt set skal være økonomisk balance selv med et relativt højt udbyttensniveau. At der ikke er balance i et enkelt år er naturligt, men set over en længere periode skal der naturligvis være et positivt resultat fra produktionen, når alle omkostninger er dækket.

Da planteværn udgør godt 2.300 kr. pr. ha, vil en øget pesticidafgift påvirke økonomien i negativ retning. Vi ved p.t. ikke, hvordan afgiften bliver, men der er næppe tvivl om, at afgiften bliver øget. En øgning af planteværnsomkostningerne med 50% vil betyde en merudgift på ca. 1.200 kr. pr. ha. Med et udbyttensniveau på ca. 400 hkg betyder det, at prisen skal være 3 kr. pr. hkg højere for at opnå samme økonomiske resultat. 3 kr. mere eller mindre lyder ikke umiddelbart af ret meget, men da der i forvejen produceres på ”marginale”, betyder +/- 3 kr. (5-7%) på prisen forskellen mellem balance og underskud.

EU-reform

I de foreløbige forhandlinger om ny EU-reform på landbrugsområdet tyder det på, at en række af de tilskud, der i dag er koblet til produktionen, skal afkobles. Støtten til stivelsproduktionen bliver afkoblet i 2012 og vil medføre, at enkeltbetalingen i 2012 hæves i forhold til de arealer, der var med stivelseskartofler i 2011. Den overordnede målsætning er, at al støtte skal udjævnes, således at der gives samme støtte, uanset hvad der produceres. Tilskud til stivelsproduktionen, sukker og mælkertilæg mv., som en række land-

mænd i dag har, skal udjævnes, således at alle får det samme. Samtidig kommer en række andre forhold som Grøn Komponent, der vil kunne påvirke det tilskud man som landmand kan oppebære.

Hvad angår udjævningen, og hvor hurtigt det kommer til at ske, er der for nærværende stor usikkerhed om. For stivelsproduktionen kan det betyde en større reduktion i tilskud. Meget foreløbige beregninger tyder på, at den ”typiske” producent af stivelseskartofler på 200 ha med 40 ha kartofler vil få et tilskud efter, at afkoblingen er gennemført, der er i størrelsesordenen 200.000 kr. mindre, end tilfældet er i 2011. Dette vil alt andet lige betyde en kraftig negativ påvirkning af økonomien, med mindre prisen på stivelse stiger med, hvad der svarer til 12 kr. pr. hkg.

Afslutning

Som vist i BusinessCheckKartofler, er produktionsøkonomien ved stivelseskartofler ikke særlig god, og med de tiltag, der er undervejs, tyder det ikke på, at de økonomiske vilkår bliver bedre.

Der er en stor spredning i økonomien i de bedrifter, som indgår i BusinessCheckKartofler. Ud fra andre analyser og prognoser vil det kun være de allerbedste producenter, der kan skabe gode økonomiske resultater på produktion af stivelseskartofler. Det vil sige, at med de nuværende pris- og omkostningsniveauer samt forventninger til de kommende år er der kun plads til de producenter, der på ALLE områder formår at holde udbyttet højt og omkostningerne lave. ■